

Uzaktan Eğitim Yoluyla Yürütülen Mesleki Gelişim Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Görüşleri¹

Hatice BEKTAŞ² Zeynel KABLAN³

Gönderim Tarihi: 31.08.2022

Kabul Tarihi: 30.01.2023

Yayın Tarihi: 19.04.2023

Özet: Bu çalışma uzaktan eğitim yoluyla gerçekleştirilen mesleki gelişim faaliyetleri hakkındaki öğretmen görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan nitel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubu Kocaeli ilinde görev yapan ve uzaktan eğitimle yürütülen mesleki gelişim çalışmalarına katılmış farklı branşlardan 20 öğretmenden oluşmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve görüşmeler çevrimiçi platformlar aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Çalışmada ulaşılan en temel sonuç, öğretmenlerin uzaktan eğitim yoluyla katıldıkları hizmet içi eğitim faaliyetlerini tercih edilebilir bulmalarıdır. Çalışmadan elde edilen bir diğer temel sonuç; öğretmenlerin uzaktan hizmet içi eğitim süreçlerinde; iş yoğunluğu, özel hayat, motivasyon kaybı ve öz disiplin eksikliği gibi nedenlerden dolayı bireysel zorluk yaşamalarıdır. Uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetlerinin olumlu yönleri kolay ulaşılabilirlik, esneklik, zaman ve mekândan bağımsızlık kavramları üzerine yoğunlaşmış; olumsuz yönleri ise etkileşim kısıtlılığı, anında soru cevap yapılamaması, uygulamalı etkinliklerin gerçekleştirilememesi, eğitim uzmanlarının yetersizliği ve süreçte yaşanan teknik aksaklıklara dayandırılmıştır. Bu çalışmada elde edilen temel sonuçlardan biri de; öğretmenlerin uzaktan eğitim faaliyetlerinde uzman seçimi, ihtiyaç analizi, küçük gruplarla etkileşimli çalışmaların yapılması ve uzaktan hizmet içi eğitim çalışmalarının sürekliliğinin sağlanması hususlarında bazı önerilere sahip olmalarıdır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda uzaktan eğitimle yürütülen mesleki gelişim faaliyetlerinin iyileştirilmesi adına bazı geliştirici çalışmaların yapılması gerektiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, öğretmen eğitimi, uzaktan hizmet içi eğitim, mesleki gelişim

Teachers' Opinions on Professional Development Activities Conducted Through Distance Education

Abstract: The development of applications and transportation in distance education is the subject of this qualitative study. The research's study group consists of 20 teachers from various branches who work in Kocaeli and are made up of trainees in the field of education. It was used as a tool for data collection, both through the application platforms and the fully formed formula. The obtained data was analyzed using a content analysis technique. According to the study's findings, they can go to the training sessions and sign up for the most fundamental in-service training they prefer. Another key finding from the study was what employees experienced at work, including its general and unique applications, sources of motivation, and methods for exercising self-control. Focused on easy travel, time and thought from thought to progress on the education path; The lack of access to education for education in our country is insufficient to reach education in education. One of the main results obtained in this study is; teachers have some suggestions on teachers choice in education, necessary analysis, having interactive activities in small groups and the ideal base to progressing in educational projects through distance education. Gains from research can be designed to prepare with education.

Keywords: Distance education, teacher training, distance in-service training, professional development

¹Bu çalışma Prof. Dr. Zeynel KABLAN danışmanlığında yürütülen Hatice BEKTAŞ'ın 2022 yılında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Kocaeli MEM, Türkiye, haticeyucelen@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-8874-3332

³ Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye, zeynelkaban@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2338-5516

GİRİŞ

Eğitim, tarih öncesi dönemlerden günümüz bilgi toplumuna kadar bireylerin dönüşüm ve gelişimine katkı sağlayan, değişen şartlar karşısında kendini sürekli güncelleyebilen ve bu değişimi dönemin teknolojisi üzerinden gerçekleştirebilen bir olgudur. Bilgi toplumu süreci teknolojinin eğitime entegrasyonunun en ileri seviyelerde yaşandığı bir evredir (Elitaş, 2018). Bilgi toplumuna ulaşma sürecinde bilgi tabanlı değişim hareketleri bireylerin eğitimden beklentilerini de değiştirmiştir (Parlar, 2012).

Eğitim sürecinin önemli bir bileşeni olan öğretmenler, toplumun geleceğini inşa edecek bireyleri yetiştirme görevini üstlenmişlerdir. Öğretmen yeterliklerinin artırılması ve mesleki gelişimlerinin sağlanması eğitimin kalitesini arttırmak için gerekli olan önemli konulardan biridir. Politika geliştiriciler, okulların niteliği ile o okullarda çalışan öğretmenlerin niteliği arasında önemli bir ilişki olduğunu kabul etmektedirler (Güven, 2005). Çağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek niteliklere sahip bireyler yetiştirmenin yolu, nitelikli öğretmen eğitiminden geçmektedir (Taşkaya, 2012). Nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde doğrudan etkili olan öğretmenlerin daha nitelikli ve profesyonel bir yapıya kavuşmaları noktasında mesleki gelişimin önemi ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin bilgi toplumunda yaşanan gelişmeleri yakından takip etmeleri, bu gelişmelere uyum sağlayabilmeleri, kendilerini yenilemeleri, alanlarına ait yeni bilgi ve becerileri kazanmaları, yeni eğitim teknolojilerinden faydalanmaları ve bu teknolojileri öğrenme ortamlarına uyarlayabilmeleri mesleki çalışmalara aktif olarak katılmaları ile mümkün olabilir.

Millî Eğitim Bakanlığı, personelin kişisel ve meslekî gelişimlerine yönelik çalışmalarını 1960 yılından beri düzenlemekte, hizmet içi eğitim konusunda oldukça güçlü bir geçmişe ve kurum kültürüne sahiptir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği hizmet içi eğitim faaliyetleri öğretmenler için bir gelişim ve yenilikleri yakalayabilme fırsatıdır. Fakat hedef kitlenin büyüklüğü ve eğitim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler geleneksel hizmet içi eğitim anlayışının daha esnek ve çağın ihtiyaçlarına uygun bir modele doğru yönelmesini gerekli kılmaktadır. Bu noktada uzaktan hizmet içi eğitim modeli, bütün öğretmenlere daha nitelikli eğitimlerle ulaşma olanağı sunması, yer ve zaman sınırlılığı taşımaması bakımından geleneksel hizmet içi eğitim faaliyetlerinde yaşanan bazı sorunları ortadan kaldırabilir (Limon, 2014). Aynı zamanda küresel boyutta etkili olan Covid-19 salgını uzaktan eğitim uygulamalarının önemini artırmıştır. Bu dönemde bireylerin eğitimini kesintiye uğratmamak ve ülkelerin eğitim sistemini canlı tutmak için uzaktan eğitim sistemi ile süreç yeniden yapılandırılmıştır (Balaman ve Tiryaki, 2021).

İletişim ve eğitim teknolojilerinin gelişen imkanlarını kullanarak büyük kitlelere ulaşan uzaktan eğitim yaklaşımı, öğretmenlerin hizmet içi eğitiminde kullanılmaya elverişli ve etkili bir seçenektir. Öyle ki; uzaktan eğitim yaklaşımı, günümüzde dünyanın birçok ülkesinde öğretmenlerin hem hizmet öncesi hem de hizmet içi eğitimlerinde uygulanmaktadır. İngiltere, Federal Almanya, Norveç, Pakistan, Hindistan, Kenya ve Sri Lanka gibi ülkeler öğretmen eğitimi için bu yaklaşımdan faydalanmaktadır (Özer, 1990). Türkiye'de hizmet içi uzaktan eğitime yönelik bazı adımlar atılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan 2023 Vizyon belgesinde uzaktan eğitime ilişkin "Öğretmen ve okul yöneticilerimizin mesleki gelişimlerini sürekli desteklemek üzere üniversitelerle ve STK'larla yüz yüze, örgün ve/veya uzaktan eğitim iş birlikleri hayata geçirilecektir." ifadesi kullanılmıştır (MEB Vizyon Belgesi, 2023). Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı 2005 yılından sonra personelin yetiştirilmesine yönelik eğitimlerin daha hızlı, etkili ve yaygın bir şekilde yapılmasını sağlamak için uzaktan meslek içi eğitim uygulamalarını başlatmıştır.

Son dönemlerde MEB'in uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetlerine yönelik çalışmaları hız kazanmış ve farklı kurum, kuruluşlarla yapılan ortaklıklar artmaya başlamıştır. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nce, "dijital girişimcilik, bilgi işlemsel düşünme becerileri, proje danışmanlığı, İngilizce öğretimi, müze ve afet eğitimleri ile yapay zekadan dijital güvenliğe bilişim alanında hazırlanan ulusal ve uluslararası akredite sertifikalı uzaktan eğitim programları", yaklaşık 500 bin öğretmenin başvurusuna açılmış ve öğretmenlerin bilgi, beceri ve uzmanlıklarını geliştirmeleri için farklı kurum, kuruluşlarla ortak çalışmalar yapılmıştır (MEB, 2020).

Bu çalışmada, MEB'in uzaktan eğitim yoluyla yürüttüğü mesleki gelişim çalışmalarının öğretmen görüşlerine göre analiz edilmesi amaçlanmıştır. Alan yazında uzaktan eğitim üzerine farklı bilimsel alanlarda yapılmış çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalar incelendiğinde, sistemin hem olumlu hem de olumsuz yönlerinin olduğu sonucunu ortaya koyan farklı çalışmalar olduğu görülmektedir (Başaran vd., 2020; Erfidan, 2019; Eroğlu ve Kalaycı, 2020; Karakuş vd., 2020; Akgül, 2021). Sözü edilen bu araştırmaların bir bölümünde öğretmenlere göre uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime kıyasla en büyük avantajının zaman ve mekân esnekliği sağlaması dile getirilirken, dezavantaj olarak öğrencilerin odaklanma problemi yaşamaları, öğretmen kontrolünün zorlaşması ve teknik araç eksikliğinin vurgulandığı görülmektedir (Akgül ve Oran, 2021). Diğer yandan ilgili alan yazında hizmet içi uzaktan eğitime ilişkin sınırlı sayıdaki çalışmada uzaktan hizmet içi eğitimlerin genel olarak etkili bulunduğu görülmüştür. Bu etki daha çok; esnek çalışma ortamı, çoklu ortam desteği ve materyal etkileşimlerine yer verilmesi ile ilişkilendirilmiştir (Taşlıbeyaz vd., 2014). Ayrıca ilgili alan yazında öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik görüşlerini inceleyen çalışmalar (Kurnaz vd., 2020) bulunmakla birlikte bu çalışmalar onların daha çok eğitici rolündeki yönlerini ve uzaktan eğitime bu noktadaki bakış açılarını konu edinmiştir. Mesleki gelişim boyutunda öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini konu edinerek uzaktan hizmet içi eğitime yönelik olumlu ve olumsuz görüşleri derinlemesine inceleyen araştırmalar henüz yeterli düzeye ulaşmamıştır. Dolayısıyla uzaktan eğitim sisteminin mesleki gelişimde kullanılması ve sistemin işleyişine yönelik öğretmen görüşlerinin alınması uzaktan hizmet içi eğitimlerle ilgili alınacak kararlara tavsiye oluşturabilir ve mesleki çalışmalarda niteliğin artırılmasına katkı sağlayabilir. Ayrıca bu araştırmanın verileri uzaktan eğitim yoluyla yürütülen mesleki gelişim çalışmalarının olumlu ve olumsuz yönleriyle ilgili ortaya koyacağı bulgularla söz konusu çalışmaların daha etkin hale gelmesi yönünde kaynak oluşturabilir. Bu çerçevede bu çalışmada uzaktan eğitim yoluyla yürütülen mesleki gelişim çalışmaları konusunda öğretmenlerin neler düşündükleri ve uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi adına olası çözüm önerileri tespit edilmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama süreci ve verilerin analizine dair bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, öğretmenlerin uzaktan eğitim yoluyla yürütülen mesleki gelişim çalışmalarına ilişkin görüşlerini derinlemesine irdelemeyi amaçlayan nitel bir çalışmadır. Nitel araştırmayı, "gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma" olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Nitel araştırma, disiplinler arası bütüncül bir bakış açısı kullanarak, araştırma problemini yorumlayıcı

bir yaklaşımla incelemeyi esas alan bir yöntemdir. Araştırmaya konu olan olgu ve olaylar kendi bağlamında ele alınarak, kişilerin o olaylara yükledikleri anlamlar ele alınarak yorumlanır (Altunışık ve diğerleri, 2010). Bu çalışma nitel araştırma modelinin durum yaklaşımı deseniyle sürdürülmüştür. Öğretmenlerin mesleki gelişim süreçlerinde uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetleri hakkındaki görüşleri ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma betimleme amaçlı durum çalışması benimsenerek gerçekleştirilmiştir. Creswell' e (2007) göre durum çalışması; gözlem, görüşme, belge, rapor, görsel-işitsel materyaller gibi derinlemesine veri toplamayı içeren veri toplama araçları ile zaman içinde bir ya da birkaç durumu ortaya koyan nitel bir araştırma yaklaşımıdır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Kocaeli ilindeki Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullarda görev yapan ve uzaktan eğitimle yürütülen mesleki gelişim çalışmalarına katılmış farklı branşlardaki gönüllü 20 öğretmenden oluşmaktadır. Çalışma grubunda yer alan öğretmenler uzaktan eğitim yoluyla yürütülen hizmet içi eğitim faaliyetlerine herhangi bir zorlama olmaksızın kendi istekleri doğrultusunda katılmayı tercih etmişlerdir. Çalışma grubu belirlenirken, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Uzaktan eğitim yoluyla mesleki gelişim faaliyetlerine sıklıkla katıldığı bilinen ve uzaktan hizmet içi eğitim yöntemiyle meslektaşlarına eğitim faaliyeti sunma konusunda deneyimi bulunan bir öğretmenden yola çıkılarak onun önerileri doğrultusunda çalışmadaki diğer katılımcılara ulaşılmıştır. Her bir katılımcı başka bir katılımcının önerisi üzerine seçilmiştir. Evreni oluşturan parçalara ulaşmanın güç olduğu veya evren hakkındaki bilgilerin yeterli düzeyde olmadığı durumlarda kartopu veya zincir örnekleme tekniği kullanılmaktadır (Patton, 2005). Bu teknik sayesinde zengin veri kaynağı oluşturabilecek kişi ve kritik durumlara odaklanılarak; bu kişi ve kritik durumların takibi sonucunda evrene ulaşılmaktadır (Creswell, 2013). Çalışma grubunun demografik özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Veriler

Demografik Özellik	N	%	
Cinsiyet	Kadın	14	70
	Erkek	6	30
	N	20	100
Eğitim durumu	Lisans	14	70
	Yüksek lisans	6	30
	N	20	100
Çalıştığı Kurum Türü	Okul öncesi	1	5
	İlkokul	5	25
	Ortaokul	11	55
	Lise	3	15
	N	20	100
Mesleki Kıdem	0-5 yıl	2	10
	6-10 yıl	7	35
	11-15 yıl	8	40
	16 yıl ve üzeri	3	15
	N	20	100

Tablo 1'in devamı.

Branş	Teknoloji Tasarım	1	5
	Rehberlik	1	5
	Elektronik	1	5
	İngilizce	5	25
	Fen Bilimleri	2	10
	Sınıf Öğretmeni	5	25
	Okul Öncesi	1	5
	Özel Eğitim	1	5
	Bilişim Teknolojileri	1	5
	Matematik	1	5
	Sosyal Bilgiler	1	5
	N	20	100

Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada; alan yazın incelemesi ve uzman görüşleri doğrultusunda çalışmanın yazarları tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formunun taslağı uygulama öncesinde alan uzmanlarının görüşlerine sunulmuş, çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini artırma düşüncesi ile uzmanların önerileri doğrultusunda düzenlemeler yapılmıştır. Görüşme formu hazırlanırken dikkate alınması gereken bazı hususlar bulunmaktadır. Cevaplayıcı tarafından kolaylıkla anlaşılabilir ve araştırılan konunun detaylarını belirleyebilecek ve konuyu derinleştirecek sorular hazırlanması önemlidir. Ayrıca katılımcıyı araştırma dışına yönlendirebilen belirsiz sorulardan da kaçınılması gerekmektedir. (Eysenbach ve Köhler, 2002; Forrester ve Sullivan, 2018). Bu bağlamda, uzman görüşleri doğrultusunda sorulardaki gereksiz ayrıntılardan kaçınılmış, bazı ekleme ve çıkarma gibi düzenlemeler yapılarak sorular geliştirilmiştir. Görüşme sorularının uygulanması için araştırmacı tarafından gerekli yasal izinler alınmıştır. Daha sonra görüşme sorularının uygulanabilir ve anlaşılır olup olmadığını test etmek amacıyla bir öğretmen ile pilot görüşme yapılmıştır. Pilot görüşme esnasında amaca uygun cevapların alınabildiği test edilmiş ve ardından soru formlarına son şekli verilerek görüşmelere başlanmıştır. Bu kapsamda, görüşme formunda 5 soru yer almaktadır. Görüşme formunda yer alan sorular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmen Görüşme Formu:

- 1- Uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen mesleki gelişim çalışmalarını tercih etme sebepleriniz nelerdir?
- 2- Uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen mesleki gelişim çalışmalarına katılırken ne tür bireysel zorluklar yaşadınız?
- 3- Uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen mesleki gelişim çalışmalarının size göre olumlu yönleri nelerdir?
- 4- Uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen mesleki gelişim çalışmalarının size göre olumsuz yönleri nelerdir?
- 5- Uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen mesleki gelişim çalışmaları konusunda ne tür önerilerde bulunmak istersiniz?

Yapılan görüşmelerde Tablo 2'de verilen görüşme soruları doğrultusunda öğretmenlerin uzaktan eğitimle yürütülen mesleki gelişim çalışmaları hakkındaki düşüncelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca "Burada ne demek istediniz?" veya "Yanıtınızı biraz daha açabilir misiniz?"

gibi anlık yeni sorular sorularak öğretmenler daha detaylı açıklama yapmaya yöneltilmiştir. Verilerin toplanmasında kullanılan görüşme yöntemi, araştırmaya katılan öğretmenlerin tercihi esas alınarak uzaktan çevrimiçi metotlarla gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin tümünde katılımcılardan randevu alınarak, uygun oldukları gün ve saatte çevrimiçi platformlar aracılığıyla bir araya gelinmiş ve web tabanlı programların (Zoom, Whatsapp vb.) sesli ve görüntülü görüşme imkanlarından faydalanılmıştır. Görüşme öncesinde katılımcılara araştırmanın amacı, içeriği ve yöntemi hakkında gerekli açıklamalarda bulunulmuş ve katılımcılardan onam formu alınarak gönüllük esasına dayalı olarak veri toplama süreci yürütülmüştür. Yapılan görüşmeler ortalama 20-30 dakika arasında tamamlanmış ve analiz edilmek üzere bilgisayar ortamında yazılı metne dönüştürülmüştür. Bulgular kısmında, öğretmen görüşleri belirtilirken araştırma etiği kapsamında öğretmen isimleri gizli tutulmuş ve öğretmenler "Ö1: 1 numaralı öğretmen, Ö2: 2 numaralı öğretmen, Ö3: 3 numaralı öğretmen ...", şeklinde kodlanmıştır.

Verilerin analizi

Görüşmeler bir Word sayfası halinde düzenlenerek kaydedildikten sonra toplanan veriler Microsoft Excel programı yardımıyla tablo haline getirilmiş ve görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi sürecine uygun olarak analiz edilmiştir. İçerik analiziyle katılımcıların görüşlerinin içerikleri sistematik olarak tanımlanmaktadır (Altunışık ve Diğerleri, 2010). Verilerin analizi kapsamında görüşme kayıtlarından elde edilen ham veri araştırmacıya fikir vermesi açısından önce birkaç defa okunmuştur. Daha sonra yarı-yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara ve sorularının sırasına göre her bir soruya verilmiş tüm cevaplar bir arada toplanmış ve bu işlem tüm sorular için tekrar etmiştir. Her bölümde sorulara verilen cevaplar dikkatli bir şekilde okunarak birbirine benzer olan görüşler bir araya getirilerek kodlar oluşturulmuş ve bu kodların ortak yönlerinden de temalara ulaşılmıştır. Analizin bu aşamaları iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak yürütülmüş ve ardından araştırmacılar bir araya gelerek ulaştıkları kod ve temaları karşılaştırmışlardır. Var olan uyumsuzluklar tartışılmış ve aradaki farklılıklar giderilerek görüş birliğine varılmıştır. Daha sonra ise kodların kaç öğretmen tarafından tekrar edildiğini gösteren sıklık düzeyleri frekans olarak belirlenmiştir. Kodlar, temalar ve sıklık düzeyleri tablolar halinde sunularak son aşamada elde edilen bu tablolar bulgular olarak yorumlanmıştır.

Durum çalışmalarında geçerlik ve güvenilirliği sağlamak için çeşitli adımlar atılabilir. Merriam (1998), durum çalışmalarında geçerlilik güvenilirliği artırmak için yapılabilecekleri; farklı kaynaklarla çalışarak veri çeşitlendirmek, araştırmacının sahada yeterince kalarak etkileşim süresini uzatması, elde edilen sonuçları araştırma grubu ile paylaşarak katılımcı teyidi almak ve elde edilen sonuçları diğer araştırmacılara danışmak şeklinde sıralamıştır. Durum çalışmalarında güvenilirlik ise aynı araştırmanın tekrar edilebilirliğini ifade etmektedir (Yin, 2003). Bu çalışmada iç geçerliliği sağlamak için görüşme soruları ve yöntemi uzman görüşüne sunulmuştur. Veri toplama sürecinde derinlemesine veri toplamak amacıyla zaman sınırlamasına gidilmemiş, katılımcılara yeterince süre tanınmış ve etkileşim süresi artırılmıştır. Veriler rapor haline getirildikten sonra görüşme kayıtları katılımcılara e-mail yoluyla gönderilmiş ve teyitleri alınmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini artırmak için bulguların tamamı yorum yapılmadan doğrudan çalışmaya aktarılmıştır.

Araştırmanın Etik Kurul İzni

Araştırma kapsamında Kocaeli Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Bilimsel Etik Kurulu'ndan (Karar Tarihi: 19.11.2020; Toplantı: 13; Karar: 2020/13) etik kurul onayı alınmıştır.

BULGULAR

Öğretmenlerin uzaktan eğitim yoluyla yürütülen mesleki gelişim çalışmalarını tercih etme sebeplerine ilişkin görüşleri

Bu bölümde, Öğretmenlerin uzaktan eğitim yoluyla yürütülen mesleki gelişim çalışmalarını tercih etme sebepleri nelerdir? sorusuna ait elde edilen veriler Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmenlerin uzaktan eğitim yoluyla yürütülen mesleki gelişim çalışmalarını tercih etme sebepleri

Tema	Kod	f	Görüş Belirten Öğretmenler
İmkanlar	• Kolay ulaşılabilir ve ekonomik olmasından dolayı uzaktan eğitim yoluyla mesleki gelişim çalışmalarına katılıyorum.	5	Ö6, Ö8, Ö9, Ö12, Ö20
	• Zaman ve mekân esnekliği sağlıyor.	4	Ö3, Ö7, Ö10, Ö14
	• Eğitim çeşitliliği fazla olduğundan dolayı birçok konuda farkındalık oluşturuyor.	2	Ö1, Ö4
İhtiyaç	• Kişisel ve mesleki gelişim ihtiyacı duyuyorum ve bu ihtiyacı uzaktan eğitim yoluyla karşılayabiliyorum.	7	Ö1, Ö3, Ö11, Ö13, Ö16, Ö18, Ö19
	• Üniversitede aldığım eğitimin yetersiz olduğunu düşünüyorum, uzaktan eğitimler yoluyla kendimi geliştiriyorum.	3	Ö9, Ö17, Ö20
Zorunluluk	• Yüz yüze eğitim faaliyetleri son dönemlerde kısıtlandı ve eski yıllara göre sayıları azaldığı için başka şansımın olmadığını düşünüyorum.	3	Ö1, Ö2, Ö5
	• Sağlık sorunlarından dolayı önlem amaçlı uzaktan eğitimi tercih etmek zorundayım.	3	Ö13, Ö15, Ö19

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmenlerin uzaktan eğitim yoluyla yürütülen mesleki gelişim çalışmalarını tercih etme sebepleri “imkanlar, ihtiyaç ve zorunluluk” olmak üzere üç tema altında toplanmıştır. Bunlar arasında sıklık düzeyi en fazla olanın “imkanlar” teması olduğu görülmektedir. Aynı temada “kolay ulaşılabilir ve ekonomik olma” ifadesinin öğretmenler tarafından en çok tekrar (beş öğretmen) edilen kavram olduğu görülmektedir. Bu görüşü belirten öğretmenlerden birisi, uzaktan eğitim faaliyetlerinin yüz yüze eğitimde yaşanan ulaşım sorunlarını ortadan kaldırdığına ve ekonomik olmasına vurgu yaparak “Örneğin geçtiğimiz hafta Katar Üniversitesi’nin uzaktan eğitimle düzenlediği bir konferansa katıldım. Böyle bir eğitime ulaşım ve maddi imkanları düşünürsek katılmam çok zor. Ama uzaktan eğitim sayesinde birçok seminer, kongre olanaklarına sıfır maliyetle katılma şansı yakalıyorum. (Ö8)” ifadesini kullanmıştır. Aynı temada “zaman ve mekân esnekliğine” vurgu yapan dört öğretmen bulunmaktadır. Bu görüşteki öğretmenlerden biri, uzaktan eğitimin istenilen her yerden katılmaya elverişli olduğuna vurgu yaparak görüşünü “Zamandan, mekândan ve fiziksel donanımdan bağımsız olarak eğitim almak özellikle pandemi gibi olağanüstü bir dönemde çok avantajlı. (Ö10)” ifadesiyle dile getirmiştir. Yine bu temada uzaktan eğitimlerin eğitim çeşitliliği ile birçok konuda farkındalık oluşturduğunu ifade eden iki öğretmen bulunmaktadır ve bu öğretmenlerden biri görüşünü “Uzaktan eğitimler bize farklı bir pencere açtı, farkındalık oluşturdu. (Ö4)” şeklinde dile getirmiştir.

Öğretmenlerin uzaktan eğitim yoluyla yürütülen mesleki gelişim çalışmalarını tercih etme sebepleri kapsamındaki “ihtiyaç” temasına bakıldığında ise en fazla tekrar edilen ifadenin eğitimdeki değişim ve gelişimlerin mesleki ihtiyaç doğurması (yedi öğretmen) yönündeki ortak görüşler olmuştur. Bu doğrultuda görüş belirten öğretmenlerden biri “Sürekli kendimi eksik hissediyorum ve açığımı kapatmak için eğitimlere katılıyorum. Bu noktada son dönemlerde tercihim uzaktan eğitimler oluyor. (Ö5)” şeklinde söylemde bulunmuştur. Bu görüşü takiben başka bir öğretmen de “Erasmus, e-twinning ve Tübitak projelerinin hepsine dahil oldum. Dolayısıyla bu çalışmaların içine girdiğiniz zaman kendinizi geliştirmek için eğitim almak bir ihtiyaç haline geliyor. (Ö3)” şeklinde düşüncesini dile getirmiştir. İhtiyaç temasında üniversitede alınan eğitimlerin yetersiz olmasından dolayı eğitim almaya ihtiyaç duyan üç öğretmen görüşü bulunmaktadır. Bu görüşteki öğretmenlerden birinin düşüncesi “Üniversite de teorik bilgi alınıyor ama uygulama kısmına geçilince bu bilgiler yetersiz kalıyor. Son zamanlarda ihtiyaç duyduğum eğitimleri daha çok uzaktan eğitim yoluyla almayı tercih ediyorum. (Ö17)” şeklindedir. Benzer şekilde başka bir öğretmen de eğitimde kullanılan yeni metotlar hakkında üniversitede yeterli bilgi alınmadığına dair “Mesleğe başlamadan önce teorik anlamda bilgiyle donatılıyor fakat bilginin aktarılışı, Web 2.0 araçlarının kullanımı, eğitimde oyunlaştırma gibi birçok konu hakkında üniversite eğitiminde yeterli bilgi almadık. (Ö20)” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

Son olarak; öğretmenlerin uzaktan eğitim yoluyla yürütülen mesleki gelişim çalışmalarını tercih etme sebepleri kapsamındaki “zorunluluk” temasına bakıldığında ise, kodların öğretmenler tarafından eşit sayıda tekrar edildiği görülmektedir. Bu temada yer alan üç öğretmen, yüz yüze eğitim faaliyetlerinin son dönemlerde kısıtlanması ve eski yıllara göre sayıları azalmasının bir sonucu olarak uzaktan eğitim dışındaki seçeneklerin azaldığını söylemiştir. Bu görüşte yer alan öğretmenlerden biri “Şu an için başka şansımız yok zaten. Yüz yüze eğitim faaliyetlerinin sayısı çok azaldı ve imkânımız neredeyse kalmadı. (Ö1)” söylemi ile düşüncesini belirtmiştir. Bu temada yer alan diğer üç öğretmenin görüşleri ise sağlık sorunlarından dolayı önlem amaçlı uzaktan eğitimi tercih etmek zorunda kaldıklarına yöneliktir. Bu yönde görüş belirten öğretmenlerden birinin ifadesi “Pandemi döneminde psikolojimizi olumsuz etkileyen haberler, hastalığın ciddi boyutları ve zorunlu eve kapanma döneminin bir sonucu olarak önlem amaçlı uzaktan eğitimleri tercih etmek durumunda kaldık. (Ö15)” şeklindedir.

Öğretmenlerin uzaktan eğitim yoluyla yürütülen mesleki gelişim çalışmalarına katılırken yaşadıkları bireysel zorluklara ilişkin görüşleri

Bu bölümde, “Uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen mesleki gelişim çalışmalarına katılan öğretmenlerin bu süreçte yaşadıkları bireysel zorluklar nelerdir? sorusuna ait bulgular Tablo 4’de özetlenmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim Yoluyla Yürütülen Mesleki Gelişim Çalışmalarına Katılırken Yaşadıkları Bireysel Zorluklar

Tema	Kod	f	Görüş Belirten Öğretmenler
İş Yoğunluğu	• Haftalık ders programlarımız çok yoğun.	6	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6
	• Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin iş yükü fazlasıyla arttı.	5	Ö7, Ö8, Ö10, Ö14, Ö18

Tablo 4'ün devamı.

Özel Hayat	• Aile hayatımızın getirdiği sorumluluklarımız ve ev ortamı kendi eğitimimize zaman ayırmayı zorlaştırıyor.	5	Ö1, Ö2, Ö11, Ö16, Ö17
	• Canlı olan eğitimlerin hafta içi akşam saatlerinde düzenleniyor olması aile yaşantısından dolayı katılımı zorlaştırıyor.	3	Ö13, Ö15, Ö19
Motivasyon Kaybı	• Pandemi sürecinin bizi sürekli olarak uzaktan eğitim ekranına bağlaması motivasyonumuzun azalmasına neden oldu.	2	Ö12, Ö20
	• Pandemi süreci psikolojimi olumsuz etkiledi, heyecanım azaldı.	1	Ö9
	• Sağlık problemleri nedeniyle motivasyon kaybı yaşadım.	1	Ö3
Öz disiplin Eksikliği	• Kendi öz disiplinini oluşturamayan kişiler için uzaktan eğitim sıkıntı yaratıyor.	2	Ö6, Ö8

Uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen mesleki gelişim çalışmalarının olumlu yönlerine ilişkin öğretmen görüşleri

Bu bölümde, "Uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen mesleki gelişim çalışmalarının olumlu yönleri nelerdir?" sorusuna ait bulgular Tablo 5'de özetlenmiştir.

Tablo 5. Uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen mesleki gelişim çalışmalarının olumlu yönleri

Tema	Kod	f	Görüş Öğretmenler	Belirten
Ulaşılabilirlik	• Zaman ve mekândan bağımsız olması öğretmenler için eğitimleri esnek, avantajlı ve her yerden ulaşılabilir hale getiriyor.	13	Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö18, Ö19	
	• Uzaktan eğitim yüz yüze eğitime kıyasla zaman ve maliyet açısından ekonomik ve kolay ulaşılabilir.	6	Ö1, Ö4, Ö8, Ö11, Ö13, Ö14	
	• MEB'in nitelikli olarak gördüğümüz yüz yüze eğitimlerine katılma şansımız çok düşük fakat uzaktan eğitim yoluyla yapılan çalışmalara katılmak isteyen herkese erişim hakkı tanınıyor ve bu durum fırsat eşitliği sağlıyor.	3	Ö8, Ö16, Ö20	
Motivasyon ve İletişim	• Daha fazla meslektaş ve eğitim uzmanını bir araya getirerek deneyim paylaşımı sağlıyor.	7	Ö1, Ö8, Ö9, Ö13, Ö16, Ö17, Ö19	
	• Özellikle pandemi döneminde katıldığımız uzaktan hizmet içi eğitimler öğretmenlerin mesleki motivasyonunu yükseltti.	4	Ö1, Ö2, Ö16, Ö20	
Kapsam	• Yüz yüze yapılan hizmet içi eğitimlere göre yıl içerisinde düzenlenen eğitim sayıları arttı.	3	Ö1, Ö2, Ö5	
	• Birçok farklı konuda eğitimler düzenleniyor, çeşitlilik arttı.	2	Ö6, Ö11	
Bireysel Öğrenme	• Uzaktan eğitim kendi öğrenme hızımıza göre ilerleme olanağı sağlıyor.	2	Ö6, Ö10	

Tablo 5 incelendiğinde, uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen mesleki gelişim çalışmalarının olumlu yönleri kapsamında öğretmen görüşleri “ulaşılabilirlik, motivasyon ve iletişim, kapsam ve bireysel öğrenme” olmak üzere dört temada toplanmıştır. Bunlar arasında en fazla tekrar edenin “ulaşılabilirlik” teması olduğu görülmektedir. Yine bu temada “Zaman ve mekândan bağımsız olma” ifadesinin öğretmenler tarafından en çok tekrar (13 öğretmen) edilen kavram olduğu görülmektedir. Bu görüşteki öğretmenlerden biri, uzaktan eğitimin istenilen her yerden katılmaya elverişli olduğuna vurgu yaparak görüşünü “Uzaktan eğitim de belli bir mekâna bağlı olmamak, köy veya şehir merkezinde olmanın bir farkının kalmaması, bu çok güzel bir duygu. (Ö3)” ifadesiyle dile getirmiştir. Ulaşılabilirlik temasında altı öğretmen eğitimlerin “ekonomik” olması üzerinde durmuştur. Bu konuda görüş bildiren bir öğretmen “Uzaktan eğitimleri hem zaman açısından hem de ulaşılabilir olması açısından ekonomik ve pratik buluyorum. Yüz yüze eğitimler için harcadığımız zaman ve maliyeti düşünürsek uzaktan eğitimdeki bu tasarruf bence verimi de artırıyor. (Ö4)” şeklinde söylemde bulunmuştur. Yine aynı temada uzaktan eğitim yoluyla yapılan çalışmalara katılmak isteyen herkese erişim hakkı tanındığını ve bu durumun fırsat eşitliği sağladığını düşünen üç öğretmen bulunmaktadır ve bu öğretmenlerden biri düşüncesini “MEB in yüz yüze eğitimlerine neredeyse her yıl başvuramama rağmen çoğu zaman başvurum kabul edilmiyordu. Fakat uzaktan eğitim yoluyla yapılan çalışmalara katılmak isteyen herkes erişebilir. (Ö16)” şeklinde dile getirmiştir.

Öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik olumlu düşüncelerine ilişkin tanımladıkları “motivasyon ve iletişim” temasına bakıldığında ise en fazla tekrar edilen ifadenin (yedi öğretmen) meslektaşlar ve eğitim uzmanları arasındaki deneyim paylaşımını artırdığına yönelik olduğu görülmüştür. Daha fazla meslektaş ve eğitim uzmanını bir araya getirerek tecrübe ve bilgi birikiminin paylaşıldığı ortamlar öğretmenler tarafından olumlu bulunmuş ve bir öğretmen bu doğrultudaki görüşünü “Bu süreçte birçok eğitimci, uzaktan eğitim vermeyi tercih etti, alanında uzman kişilerle buluşma fırsatımız oldu. (Ö1)” şeklinde dile getirmiştir. Yine bu temada görüş bildiren dört öğretmen ise pandemi döneminde uzaktan hizmet içi eğitimlerin öğretmenlerin mesleki motivasyonunu yükselttiğine yönelik ifadelerde bulunmuşlardır. Bu görüşe paralel “Özellikle pandemi gibi rehavete kapıldığımız olağanüstü bir durumda bizi gelişimden tamamen koparmaması, insanların eve kapandığı bir dönemde eğitim imkânı sunması motivasyonumuzu artırdı. (Ö20)” şeklinde başka bir görüş de bulunmaktadır.

Öğretmenlerin uzaktan hizmet içi eğitimlere ilişkin olumlu düşüncelerine yönelik “kapsam” teması incelendiğinde “hizmet içi eğitim sayılarının artması” ifadesinin üç öğretmen tarafından tekrar edildiği görülmektedir. Bu görüşü belirten öğretmenler MEB’in uzaktan eğitim yoluyla sağladığı hizmet içi eğitim seminerlerinin sayılarında büyük bir artış olduğunu, yıl içerisinde aynı eğitimin birçok kez tekrarlandığını ve bu durumu olumlu bulduklarını vurgulamışlardır. Yine aynı temada eğitim çeşitliliğinde yaşanan artış iki öğretmen tarafından dile getirilmiş ve olumlu yönleri bir öğretmen tarafından “Uzaktan hizmet içi eğitimde çeşitliliğinin fazla olması çok iyi. Keşke pandemi döneminde olan uzaktan eğitimler normal dönemde de olsaydı. Aldığımız eğitimleri birebir sınıflarda uygulama fırsatımız olurdu. (Ö6)” şeklinde ifade edilmiştir. Bu görüşü takiben başka bir öğretmen “Daha önceden MEB’in branşlara yönelik bu kadar fazla eğitim çeşidi yoktu. Özellikle yazılım ve kodlama konusundaki eğitim çeşitliliği beni sevindiriyor. (Ö11)” şeklinde görüş belirtmiştir.

Öğretmenlerin uzaktan hizmet içi eğitimlere ilişkin olumlu düşüncelerine yönelik son tema “bireysel öğrenme” teması olup, iki öğretmen bu yönde görüş belirtmiştir. Bu doğrultuda görüş bildiren öğretmenler istenildiği zaman eğitime devam etme esnekliğinin bulunmasını ve kişinin istediği kadar tekrar yapmasının mümkün olduğunu vurgulamışlardır ve bu konuda bir öğretmen görüşünü “İstediğiniz zaman eğitime girebiliyor, ara verebiliyor ve anlamadığınız yeri geri alarak tekrar dinleyebiliyoruz. Bu durum kendi öğrenme hızımda ilerlememe olanak sağlıyor. (Ö6)” şeklinde dile getirmiştir.

Uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen mesleki gelişim çalışmalarının olumsuz yönlerine ilişkin öğretmen görüşleri

Bu bölümde, “Uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen mesleki gelişim çalışmalarının olumsuz yönleri nelerdir?” sorusuna ait bulgular bulunmaktadır. Öğretmenlerin uzaktan eğitimle yürütülen mesleki gelişim çalışmalarına ilişkin olumsuz görüşleri alınmış ve verilerin analiz sonuçları Tablo 6’da özetlenmiştir.

Tablo 6. Uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen mesleki gelişim çalışmalarının olumsuz yönleri

Tema	Kod	f	Görüş belirten öğretmenler
Eğitim uygulamasından kaynaklanan olumsuzluklar	• Canlı olmayan eğitimlerde anında soru cevap yapılamıyor, dönüt alnamıyor.	6	Ö1, Ö2, Ö5, Ö7, Ö9, Ö11
	• Etkileşim kısıtlı düzeyde.	5	Ö1, Ö13, Ö14, Ö18, Ö19
	• Uzaktan eğitim uygulamalı mesleki gelişim etkinliklerine imkân tanımıyor.	4	Ö12, Ö14, Ö19, Ö20
	• Eğitimlerin kalıcılığı düşük, eğitimler yüzeysel.	4	Ö8, Ö10, Ö15, Ö16
	• Ekran bağımlılığı yaratıyor, sosyalliği azaltıyor.	3	Ö16, Ö17, Ö18
Eğitim uzmanlarından kaynaklanan olumsuzluklar	• Eğitimi veren kişiler yeterli niteliklere sahip değil.	7	Ö1, Ö4, Ö6
	• Uzmanlar uzaktan eğitimde öğretim teknikleri konusunda yetersiz, sadece düz anlatım yapıyor.	4	Ö11, Ö17, Ö20
Teknik olumsuzluklar	• Bağlantı sorunlarından dolayı eğitimin bir kısmını kaçırdım.	1	Ö4
	• EBA’nın uzaktan eğitim modülünde sorunlar var.	1	Ö3
	• Mail adresime gönderilmesi gereken link gelmediği için eğitime ulaşamadım.	1	Ö7
	• Videolar donuyor ve takılıyordu. Video tamamlanmadığı için eğitimin bir sonraki modülüne geçemiyordum.	1	Ö16

Tablo 6 incelendiğinde, uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen mesleki gelişim çalışmalarının olumsuz yönleri kapsamında öğretmen görüşlerinin “Eğitim uygulamasından kaynaklanan olumsuzluklar, eğitim uzmanlarından kaynaklanan olumsuzluklar ve teknik olumsuzluklar” olmak üzere üç temada toplandığı görülmektedir. Bunlar arasında en fazla tekrar edilen tema “eğitim uygulamasından kaynaklanan olumsuzluklar” teması olmuştur. Bu tema içerisinde “anında soru cevap yapılamaması ve dönüt alnamaması” ifadesinin öğretmenler tarafından en çok tekrar (altı öğretmen) edilen kavram olduğu görülmektedir. Bu görüşteki öğretmenlerden biri,

“Yüz yüze eğitimlerde anlık reaksiyon alabiliyorsunuz. Uzaktan eğitimde ise soru sorabileceğiniz, karşılık alabileceğiniz bir kişi yok. (Ö1)” şeklindeki ifadeyle uzaktan eğitim sürecinde soru cevap yapılamamasının yarattığı olumsuzluğa vurgu yapmıştır. Aynı temada yer alan “etkileşimin kısıtlı düzeyde olması” ifadesi beş öğretmen tarafından dile getirilmiştir. Bu doğrultuda görüş bildiren öğretmenlerden biri “Eğitim uzmanlarıyla öğretmenler arasında karşılıklı etkileşim olmadığından dolayı ekran karşısında yüz yüze eğitimde yaşanan hissiyatı kesinlikle alamıyorsunuz. (Ö19)” şeklinde söylemde bulunmuştur. Aynı temada yer alan “sistemin uygulamalı etkinliklere imkân tanımaması” ve “yüzeysel eğitimler yapılması” ifadelerinin öğretmenler tarafından eşit sayıda tekrar edildiği görülmektedir. Uzaktan eğitimde uygulamalı mesleki gelişim etkinlikleri yapılamadığı görüşünü bildiren dört öğretmenden bir tanesi “Yüz yüze eğitimde drama, grup çalışması gibi birçok teknik kullanılıyor. Özellikle uygulama gerektiren eğitimlerde uzaktan eğitimin faydalı olabileceğine inanmıyorum. (Ö12)” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Bu temada yer alan uzaktan eğitimlerin kalıcılığının düşük ve eğitimlerin yüzeysel kaldığına dair bulgulardan bir tanesi de “Uzaktan eğitim yoluyla yapılan eğitimlerin kalıcı olabileceğini ve farkındalık yaratmaktan öteye geçeceğini sanmıyorum çünkü bu eğitimler çok yüzeysel, sadece genel bir çerçeve çiziyor. (Ö10)” şeklinde ifade edilmiştir. Son olarak eğitimlerin ekran bağımlılığı yaratarak sosyalliği azalttığına dair üç öğretmen görüşü bulunmaktadır. Bu doğrultuda görüş bildiren öğretmenlerden birinin düşüncesi “Uzaktan eğitimin kişileri sürekli bilgisayara bağımlı kılıyor ve ekrana mahkûm ediyor. Bence insanların bundan bir iki yıl öncesine göre teknolojik aletler karşısında geçirdikleri süre arttı. (Ö17)” şeklindedir.

Öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik olumsuz düşüncelerine ilişkin tanımladıkları “eğitim uzmanlarından kaynaklanan olumsuzluklar” temasına bakıldığında kodların öğretmenler tarafından eşit sayıda tekrar edildiği görülmektedir. Bu temada yer alan üç öğretmen, eğitim veren kişilerin yeterli niteliklere sahip olmadığını söylerken, diğer üç öğretmen de uzmanların uzaktan eğitimde kullanılabilecek öğretim teknikleri konusunda yetersiz oldukları düşüncesini dile getirmiştir. Bu görüşte yer alan öğretmenlerden biri: “Uzmanların bilgi aktarıcı kişiler değil de uzaktan eğitim süreçlerin de öğretmenlere bir kılavuz veya mentör gibi davranmalarını bekledim. Fakat bazı eğitimlerde uzmanlar tarafından bilgiye boş olduk. Bence uzmanlar uzaktan eğitim yoluyla eğitim verme konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip değiller. (Ö4)” söylemi ile uzmanların uzaktan eğitim konusundaki yetersizliğine ilişkin düşüncesini belirtmiştir. Bu temada yer alan diğer öğretmenlerin görüşleri ise “Bazı eğitimcilerin alanında uzman kişiler olduğunu düşünmüyorum. Bence iletişim becerileri zayıf, uzaktan eğitim süreçleriyle ilgili yeterli donanımı olmayan çok yanlış kişiler tercih ediliyor. (Ö17)” ve “Eğitimi veren kişilerin sıkıcı ve düz anlatımdan öteye geçememesini sıralayabilirim. Uzaktan eğitimde yoğun bilgi aktarımıyla karşılaşınca sıkılıyor ve eğitimden kopuyoruz. (Ö20)” şeklindedir.

Kodlar sonucunda ortaya çıkan diğer bir tema ise “teknik problemler” teması olup, dört öğretmen bu yönde görüş belirtmiştir. Bu öğretmenlerden birisi internet bağlantısı sebebiyle sorun yaşadığını söylerken “Bağlantı sorunu yaşadığım için eğitimin bir kısmını kaçırdığım oldu. (Ö4)”, bir öğretmen EBA’nın uzaktan eğitim modülünde sıkıntılar olduğunu “Mesela EBA’nın uzaktan eğitim modülünde sorunlar var. Her seferinde tekrardan kurulum yapmak gerekebiliyor. (Ö3)” şeklinde ifade etmiştir. Benzer doğrultuda teknik problemler temasında bir öğretmen sistemden kaynaklı sorun yaşadığını “Eş zamansız eğitimlerde sistemsel sorunlar yaşadım. Videoları izlediğimiz halde tamamlanmadı uyarısı alıyorduk ve aynı videoyu birkaç kez izlemek zorunda kalıyorduk. Benzer durumu eğitime katılan birçok kişinin yaşadığına da sosyal medyadan şahit oldum. (Ö16)”, bir öğretmen de eğitime ulaşma konusunda yaşadığı başka bir teknik sıkıntıyı “Teknik sorunlardan dolayı eğitime ulaşamama sorunu bir kez yaşadım. Siber güvenliğe giriş eğitimine katılmam için mailime gönderilmesi

gereken link gelmemiştir. Eğitimi düzenleyen MEB'in öğretmen yetiştirme daire başkanlığından sorun hemen çözüme kavuşturuldu. (Ö7)" şeklinde dile getirmiştir.

Uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen mesleki gelişim çalışmalarına ilişkin öğretmen önerileri

Bu bölümde, "Uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen mesleki gelişim çalışmaları konusunda önerileriniz nelerdir?" sorusuna ait bulgulara yer verilmiştir. Öğretmenlerin uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen mesleki gelişim çalışmaları konusunda getirdikleri öneriler planlama, uygulama, yaygınlaştırma ve ölçme değerlendirme olmak üzere dört tema altında toplanmıştır. Öğretmenler tarafından planlama boyutunda daha çok uzman seçimi ve ihtiyaç analizinin vurgulandığı, uygulama boyutunda çalışma modeli ile ilgili daha etkileşimli çalışmaların yapılması konusunda önerilerin öne çıktığı, yaygınlaştırma boyutunda uzaktan eğitimlerin devamlılığının sağlanması ve ölçme değerlendirme boyutunda uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme çalışmalarının daha detaylı ve özenli yapılmasına yönelik önerilerin üzerinde durulduğu görülmektedir. Bu alt probleme yönelik öğretmenlerin görüşleri Tablo 7'de özetlenmiştir.

Tablo 7. Uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen mesleki gelişim çalışmaları için öneriler

Tema	Alt Tema	Kod	f	Görüş belirten öğretmenler
Planlama	Uzman seçimi	• Alanında etkin ve uzman kişiler MEB'in hazırladığı eğitimlerde yer almalı.	10	Ö1, Ö3, Ö4, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö15, Ö16, 19
		• MEB, Üniversiteler ve TÜBİTAK gibi kurumlarla iş birliğini artırmalı.	2	Ö8, Ö16
		• Alanında başarılı öğretmenler uzaktan eğitim verme konusunda teşvik edilmeli.	1	Ö4
	İhtiyaç Analizi	• Eğitici eğitimlerinin sayısı artmalı.	1	Ö17
		• Verilecek eğitimlerle ilgili olarak öğretmen ihtiyaçları analiz edilmeli.	5	Ö2, Ö9, Ö11, Ö12, Ö13
		• Öğretmenlerin istek ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitimler düzenlenmeli.	3	Ö16, Ö17, Ö18
Duyurular	• Mesleki uzaktan eğitim faaliyetleri önceden planlanarak sene başında okullara duyurulmalı.	2	Ö9, Ö19	
Uygulama	Çalışma Modeli	• Katılımcı sayıları azaltılmalı ve daha küçük gruplara eğitim verilmeli.	5	Ö1, Ö3, Ö5, Ö9, Ö12
		• Etkileşimli ve atölye bazlı çalışmalar yapılmalı.	4	Ö3, Ö14, Ö18, Ö20
		• Branş bazında detaylı eğitimler yapılmalı.	2	Ö8, Ö9
	İçerik	• Eğitim içerikleri eğitici dışında profesyonel başka bir kişi tarafından hazırlanmalı, içerikler zenginleştirilmeli.	2	Ö10, Ö15
		• Eğitim dokümanları eğitim sonrasında da ulaşılabilir olmalı.	1	Ö19

Tablo 7'nin devamı.

Yaygınlaştırma	Devamlılık	<ul style="list-style-type: none"> Uzaktan hizmet içi eğitimler devam etmeli, sürekliliği sağlanmalı ve sürdürülebilir olmalı. 	7	Ö1, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö14
	Kapsam Genişletme	<ul style="list-style-type: none"> Öğretmenler arası mesleki paylaşımlar (toplantı vb.) online olarak yapılmalı ve mesleki çalışmalar mesai olarak kabul edilmeli. 	1	Ö12
		<ul style="list-style-type: none"> Mesleki uzaktan eğitim faaliyetlerinin duyuruları yaygınlaştırılmalı. 	1	Ö16
Ölçme değerlendirme	Ölçme çalışmaları	<ul style="list-style-type: none"> Uzaktan eğitimde ölçme çalışmaları daha detaylı ve özenli yapılmalı. 	1	Ö2
		<ul style="list-style-type: none"> Kurs sonu soruları internet ortamında paylaşılmamalı. 	1	Ö3
	Eğitimi değerlendirme	<ul style="list-style-type: none"> Eğitimden alınan memnuniyet anketleri ile değerlendirme çalışmaları yapılmalı. 	1	Ö16

Elde edilen görüşler doğrultusunda, öğretmenlerin uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen mesleki gelişim çalışmaları konusunda planlama, uygulama, yaygınlaştırma ve ölçme değerlendirme temaları ile ilişkili çeşitli önerilerde buldukları görülmektedir. Tablo 7 incelendiğinde planlama boyutuna ait öneriler en çok tekrar edilen tema olmuştur. Planlama boyutu; uzman seçimi, ihtiyaç analizi ve duyurular olmak üzere üç alt tema altında toplanmıştır. Uzman seçimi alt temasında, öğretmenlerin daha çok uzaktan hizmet içi eğitimlerde etkili eğitimcilerin yer almaları konusuna vurgu yaptıkları görülmektedir. Bu doğrultuda görüş belirten 10 öğretmenden biri, “Uzaktan eğitim faaliyetlerinde iletişim becerileri güçlü olan, uzaktan eğitim ortamlarını tasarlayabilen, uzaktan eğitimde yetkinliği olan uzman kişilerin belirlenmeli. (Ö1)” ifadesiyle uzman seçimine dikkat çekmiştir. Uzman seçimi alt temasında MEB’in yapacağı iş birlikleri yönündeki görüş önerileri “MEB’in; Tübitak, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliğini artıracığı ve akademisyenlerle öğretmenlerin deneyim paylaşımında bulunacağı eğitim ortamlarının artmasını öneriyorum. (Ö16)” ve “Bakanlık eğitimleri veren kişileri kendi bünyesinden değil uzman kişiler arasından ve dışarıdan hizmet alımı şeklinde gerçekleştirmeli. (Ö8)” şeklindedir. Yine aynı alt temada bir öğretmen “Kendi branşında başarılı öğretmenler uzaktan eğitimde meslektaşlarına eğitim vermeleri konusunda teşvik edilmeli, bu sayede iyi uygulama örnekleri artırılmalı. (Ö4)” ve bir öğretmen de “uzaktan eğitimde eğitici eğitimlerinin sayısı artırılarak bu konuda daha fazla kişi yetiştirilmeli. (Ö17)” şeklinde öneride bulunmuştur.

Planlama temasındaki “ihtiyaç analizi” alt temasına bakıldığında ise öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu konuların belirlenmesi için çalışmalar yapılmalı (beş öğretmen) ve bu doğrultuda eğitimler planlanmalı (üç öğretmen) görüşleri yer almaktadır.

Öğretmenlerin ihtiyaç duydukları alanların belirlenmesine vurgu yapan öğretmenlerden biri *“İletişim becerileri, sosyal medya kullanımı, dijital okuryazarlık gibi ihtiyaç duyduğumuz konularda ihtiyaç analizleri yapılmalı. Örneğin belli yaş grubunun üzerindeki öğretmenler dijital becerilerde gerideler. Kısacası önce öğretmenlerin ihtiyaçları belirlenmeli. (Ö2)”* şeklinde görüşünü ifade ederken bir öğretmen de *“Öğretmenlerin ihtiyaçları analiz edildikten sonra mesleki çalışmaların planlaması yapılırsa çalışmaların hem kalitesi artar hem de öğretmenler daha istekli bir şekilde eğitimlere katılırlar.*

(Ö18) şeklinde söylemde bulunmuştur. Aynı temanın “duyurular” alt temasında ise iki öğretmen uzaktan hizmet içi eğitimlerin önceden planlanarak sene başında okullara duyurulması gerektiğine yönelik görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerin uzaktan mesleki gelişim çalışmaları konusunda getirdikleri önerilere ilişkin tanımlanan “uygulama” temasına bakıldığında ise “çalışma modeli” ve “içerik” olmak üzere iki alt temanın bulunduğu görülmektedir. Uygulama temasında öğretmenler sıklıkla çalışma modeli üzerinde durmuşlardır. Çalışma modeli alt temasında en fazla tekrar edilen görüşün katılımcı sayılarının azaltılarak daha küçük gruplara eğitim verilmesi yönünde olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda görüş belirten beş öğretmenden birinin düşüncesi *“Bir eğitim oturumundaki katılımcı sayısı azaltılabilir. Daha küçük gruplarla yapılan çalışmalar hem uygulamalı hem de etkileşimli eğitim sağlar ve verimi yükseltir. (Ö9)”* şeklindedir. Aynı alt temada dört öğretmen etkileşimli ve atölye bazlı çalışmalar yapılması yönünde öneride bulunmuştur. Bu konuda görüş bildiren öğretmenlerden birinin düşüncesi *“Mümkünse katılımcılara uygulama fırsatı sunulmalı. Örneğin web 2.0 araçları anlatılırken mutlaka eğitimciyle aynı anda uygulamalar yapılmalı. Katılımcılar yaptıkları uygulamaları eğitimi veren kişiye göndermeli. (Ö14)”* şeklindedir. Son olarak çalışma modeli alt temasında iki öğretmen de eğitimlerin yüzeysellikten çıkarak branş bazında derinleşmesi konusunda görüş bildirmiştir.

Uygulama teması altındaki içerik alt teması incelendiğinde ise iki öğretmen eğitim içeriklerinin eğitici dışında başka bir profesyonel kişi tarafından hazırlanması ve içeriklerin zenginleştirilmesi konusunda öneri getirirken bir öğretmen de eğitim dokümanlarının eğitim sonrasında da katılımcıların erişimine açık olması gerektiğini ifade etmiştir.

Öğretmenlerin uzaktan mesleki gelişim çalışmaları konusunda getirdikleri önerilere ilişkin tanımlanan diğer bir tema olan “yaygınlaştırma” teması ise “devamlılık” ve “kapsam genişletme” olmak üzere iki alt tema altında toplanmıştır. Öğretmenler sıklıkla devamlılık (7 öğretmen) alt teması üzerinde durmuşlardır. Bu doğrultuda görüş bildiren öğretmenlerden birinin düşüncesi *“Uzaktan eğitimle aldığımız mesleki çalışmalar bizi motive ediyor bu sebeple önerim yüz yüze hizmet içi eğitimler eski şekline dönse de uzaktan eğitim faaliyetlerinin de aksamadan devam etmesi. (Ö8)”* şeklindedir. Bu görüşü takiben başka bir öğretmen de *“Uzaktan eğitim faaliyetlerinden memnunuz ve aldığımız eğitimlerin sistemli bir şekilde sürekli olmasını temenni ediyorum. (Ö14)”* şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

Kapsam genişletme alt temasında ise iki öğretmen görüş bildirmiştir. Bu öğretmenlerden biri *“Öğretmenler arasında mesleki paylaşım çalışmalarının da online şekilde yapılmasını öneriyorum. Sene başı ve sene sonu yapılan sözde mesleki çalışmalardan ziyade örneğin ayda bir gibi düzenli aralıklarla online mesleki seminerler düzenlenebilir. (Ö12)”* şeklinde görüşünü ifade ederken bir diğer öğretmen de uzaktan hizmet içi eğitim çalışmalarının öğretmenlerce yeterince takip edilmediğini ve bu faaliyetlere yönelik duyuruların yaygınlaştırılması konusunda öneride bulunmuştur. Son olarak öğretmenlerin uzaktan mesleki gelişim çalışmaları konusunda getirdikleri önerilere ilişkin tanımlanan diğer tema “ölçme değerlendirme” teması olup üç öğretmen bu yönde görüş

bildirmiştir. Ölçme değerlendirme teması “ölçme işlemleri” ve “eğitimi değerlendirme” olmak üzere iki alt temada toplanmıştır. Ölçme alt temasında görüş bildiren öğretmenlerden birisi uzaktan eğitimde ölçme çalışmalarının daha detaylı ve özenli yapılması gerektiğini *“Uzaktan eğitim kursu sonrasında sorulan sorular konu içerisinde verilen sorular ile birebir aynı olmamalı. Şu anda uzaktan eğitimde iş olsun diye kurs sonuna bir sınav koyuluyor. Ölçme sürecinde daha titiz davranılmasını öneririm. (Ö2)”* şeklinde belirtmiştir. Benzer şekilde başka bir öğretmen de hizmet içi eğitim sonunda soruların internet ortamında paylaşılmaması gerektiğini vurgulamıştır. Aynı temanın eğitimi değerlendirme alt temasında ise görüş bildiren bir öğretmen *“Eğitimlerin de bir değerlendirme süreci olmalı. Eğitimden alınan memnuniyet anketleri ile eğitimcilerin katılımcıları, katılımcıların da eğitimcileri değerlendirebileceği denetim mekanizması olmalı. (Ö16)”* şeklinde ifade etmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırma ile öğretmenlerin uzaktan eğitim yoluyla katıldıkları hizmet içi eğitim faaliyetlerine yönelik görüşlerinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda uzaktan hizmet içi eğitimlerin tercih edilme sebepleri, süreçte öğretmenlerin yaşadıkları bireysel zorluklar, uzaktan hizmet içi eğitimin olumlu-olumsuz yönleri ve uzaktan eğitim yoluyla yürütülen hizmet içi eğitim çalışmaları konusundaki öneriler tartışılmıştır. Araştırmadan elde edilen genel sonuç, öğretmenlerin uzaktan eğitim yoluyla katıldıkları hizmet içi eğitim faaliyetlerini tercih edilebilir bulmalarıdır. Uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetlerinin geniş imkanlara sahip olması, mesleki gelişim ihtiyacının uzaktan hizmet içi eğitimlerle karşılanabilir olması ve Covid-19 salgını sürecinde artış gösteren uzaktan hizmet içi eğitim çeşitliliğinden elde edilen memnuniyet ve süreklilik beklentisi öğretmenlerin tercihlerini belirleyen etmenler olmuştur. Öğretmenlerin uzaktan eğitim yoluyla aldıkları eğitimleri daha çok kolay ulaşılabilir ve ekonomik olması ile zaman ve mekân esnekliği sağlamasından dolayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Uzaktan eğitimin zaman ve mekân konularına getirdiği esneklik alan yazındaki diğer çalışmalarda da vurgulanmaktadır (Gökbulut, 2021; Çakır, 2013). Fiziksel olarak ulaşılması mümkün olmayan eğitimlere kişilerin uzaktan eğitim yoluyla katılması, coğrafi koşulların etkisinin en aza indirilmesi, erişim kolaylığı sağlanması kişilerde uzaktan eğitime katılma isteğini tetiklemiştir. Öyle ki bu araştırmada, bazı öğretmenlerin yüz yüze hizmet içi eğitimlere katılırken ulaşım ve maddi boyutlarda ciddi sıkıntılar yaşadıklarına dair söylemleri olmuştur. Ayrıca bazı kriz ortamlarında, mevcut eğitim sistemlerinin yeniden inşa edilerek zor anların fırsata dönüştürülebilmesi (Bozkurt ve Sharma; 2020) mümkündür. Nitekim öğretmenler covid-19 salgını sürecinde ev ortamından ayrılmadan mesleki gelişimlerini sürdürmeyi şans ve fırsat olarak nitelendirmişler ve uzaktan eğitim yoluyla aldıkları hizmet içi eğitimlerle bir farkındalığa ulaşmışlardır. Pandemi döneminde sağlık sorunlarına bir önlem oluşturabilmesi ve bulaş riskinin azaltılması açısından (Özdoğan ve Berkant, 2020) farklı eğitim kademelerindeki paydaşların ve öğretmenlerin uzaktan eğitim faaliyetlerini tercihleri zorunluluğa dayanmıştır fakat bu araştırmanın sonuçları sunduğu avantajlardan dolayı uzaktan hizmet içi eğitimlerin pandemi etkilerine bağlı olmaksızın ilerleyen dönemlerde de öğretmenler tarafından tercih edilmeye devam edileceğini göstermektedir.

Bu araştırmanın bulguları doğrultusunda öğretmenlerin uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen mesleki gelişim çalışmalarını tercih sebeplerine ilişkin diğer bir sonuç ise bazı öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlama amaçları doğrultusunda hareket etmeleridir. Öyle ki öğretmenler hizmet öncesinde aldıkları eğitimin yetersiz olduğunu ve mesleki gelişime sürekli ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler hizmet içi eğitimleri, bireysel ve kurumsal açıdan kendilerini destekleyen bir etkinlik olarak görmektedirler. Bu tür bir gereklilik ve

alınan hizmet içi eğitimlerin mesleki gelişime katkısı alan yazındaki diğer çalışmalarda da vurgulanmaktadır (Gültekin ve Çubukçu, 2008; Güneş, 2006; Aldemir 2020). Ayrıca eğitimin her kademesinde uygulanmaya başlanan uzaktan eğitim faaliyetleri öğretmenlerde yeni mesleki yeterliliklerin kazanılmasını gerekli kılmıştır. Salgın ile birlikte işe koşulan acil uzaktan eğitime uyum sağlamak (Kaymaz, 2021) ve uzaktan eğitim uygulamalarında yetkinlik kazanmak için öğretmenlerin kendilerini mesleki açıdan geliştirmeye daha çok ihtiyaç duydukları alan yazındaki diğer çalışmalarda da karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmadan elde edilen diğer bir temel sonuç uzaktan hizmet içi eğitim süreçlerinde; iş yoğunluğu, özel hayat, motivasyon kaybı ve öz disiplin eksikliği gibi nedenlerden dolayı öğretmenlerin bireysel zorluk yaşamalarıdır. Bu bölümde en çok üzerinde durulan nokta öğretmenlerin iş yoğunluklarının fazla olması ve uzaktan eğitim sürecinde üstlendikleri görev ve sorumluluklarının artmasına dair eleştirel yaklaşımları olmuştur. Nitekim alan yazında öğretmenlerin uzaktan eğitimde derse hazırlık yapmak için çok fazla zaman harcadıkları ve bu durumun öğretmenler için ağır iş yükü algısı oluşturduğuna dair sonuçlar mevcuttur (Kaymaz, 2021). Bu çalışmada uzaktan eğitim çalışmalarına kişilerin kendi yaşam ortamlarından katılıyor olmalarının bir sonucu olarak ortaya çıkan ve aile hayatının getirdiği sorumluluklardan kaynaklanan güçlükler vurgulanmıştır. Alan yazında uzaktan eğitimde bir anlamda sınırsız hale gelen öğretmen mesaisinin meslek ve özel hayat karmaşası yaşanmasına ve aile içi rol ve sorumlulukların aksatılmasından dolayı oluşan sorunlara dair sonuçlar mevcuttur (Kaymaz, 2021). Uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetlerinde öğretmenlerin yaşadıkları bireysel zorluklara ait elde edilen diğer sonuçlar motivasyon düşüklüğü ve öz disiplin eksikliğidir. Genel olarak pandemi döneminde hız kazanan uzaktan eğitim faaliyetlerinin bir sonucu olarak öğretmenlerin ekran başında kalma süresinin artması, eğitim süresince ekrana bağlı kalma zorunluluğu ve dönemin sağlık sorunlarının oluşturduğu rehabet öğretmenlerde motivasyon kaybına sebep olmuştur. Söz konusu durumun, diğer eğitim kademelerindeki birçok eğitim paydaşında da (Akca,2006; Özdoğan ve Berkant, 2020; Bayındır,2021) karşılaşılan bir sorun olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre kendi öz disiplinini oluşturamayan bireyler için uzaktan eğitimin uygun bir yöntem olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada bazı öğretmenlerin eğitim ekranından çok kolay kopabildiği, eğitim sırasında dikkatlerinin başka bir yöne kayabildiği ve eğitimi tamamlayamadan bıraktıklarına dair ifadeleri göz önünde bulundurulursa öz disiplin kişilik özelliği düşük olan öğretmenlerin uzaktan hizmet içi eğitimde beklentilerini karşılamalarının güç olduğu söylenebilir.

Araştırmada uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetlerinin olumlu ve olumsuz yönlerine dair bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre öğretmenlerin uzaktan hizmet içi eğitimlere dair en çok vurguladıkları ve güçlü özellik olarak gördükleri kısım eğitimlerin ulaşılabilirlik özelliğidir. Nitekim yüz yüze eğitimlerde ulaşım konusunda yaşanan zaman kaybının uzaktan eğitimde yaşanmaması, fiziksel olarak bulunulan yerin eğitime katılma konusunda engel teşkil etmemesi öğretmenler tarafından oldukça olumlu bulunmuştur. Alan yazında hem uzaktan hizmet içi eğitimlerde hem de diğer eğitim kademelerinde uzaktan eğitimin zaman ve mekân esnekliği sağladığına yönelik çalışmalar oldukça fazladır (Taşlıbeyaz vd. 2014; Canpolat ve Yıldırım, 2021; Özdoğan ve Berkant,2020). Diğer taraftan öğretmenler yüz yüze hizmet içi eğitimlerde olduğu gibi ulaşım, konaklama vs. için ekonomik kaynağa ihtiyaç duymamaları ve prosedürel uygulamalara takılmamaları sebebiyle uzaktan hizmet içi eğitimleri pratik, kolay ulaşılabilir ve ekonomik bulmuşlardır. Öğretmenlerin uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetlerinde kontenjan sıkıntısı yaşamadan eğitimlerden yararlanabilmeleri bu araştırmanın ulaşılabilirlik

kategorisinde ele alınabilecek bir diğer olumlu sonucudur. Öğretmenler uzaktan hizmet içi eğitimlerde neredeyse bir sayı sınırlamasının olmadığına, isteyen herkesin eğitimlerden faydalanabildiğine, aynı anda eğitime birçok kişinin katılabildiğine ve bu durumun fırsat eşitliği oluşturduğuna vurgu yapmışlardır. Alanyazında uzaktan eğitimin öğrenci boyutunda fırsat eşitsizliği yarattığına dair sonuç elde eden araştırmaların (Başaran vd. 2020, Işık ve Bahat,2021) aksine bu çalışmada internet ve bağlantı sorunlarının öğretmen düzeyinde önemli bir sorun teşkil etmediği ortaya çıkmıştır.

Uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetlerinin olumlu yönlerine ilişkin öğretmen görüşlerinden elde edilen diğer bir sonuç öğretmenler arasındaki deneyim paylaşımını artırmasıdır. Öyle ki öğretmenler özellikle katıldıkları senkron eğitimlerde meslektaş ve akademisyenlerle tanışma fırsatı bulduklarını, tecrübelerini paylaştıklarını, meslektaşlar arasında ilişkilerin geliştiğini ve bu durumdan duydukları memnuniyeti ifade etmişlerdir. Alan yazında hizmet içi eğitimlerin öğretmenler arasında bilgi ve deneyim paylaşımı yarattığına, meslektaşlarıyla iletişim kurmalarına yardımcı olduğuna (Arslan ve Şahin, 2013; Carl,1995) dair sonuç elde eden çalışmalar mevcuttur. Öte yandan bu çalışmada uzaktan hizmet içi eğitimlerin öğretmenlerin çalışma motivasyonuna katkı sunduğuna dair sonuç elde edilmiştir. Öyle ki bu çalışmada elde edilen uzaktan hizmet içi eğitimin paydaşlar arasındaki iletişimi güçlendirdiğine dair bulguların motivasyon artışına sebep olan unsurlar arasında yer aldığı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmada uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetlerinin kapsamında yaşanan gelişmeler ile uzaktan hizmet içi eğitimlerin istenildiği zaman eğitime devam etme esnekliği ve tekrar etme şansı sağlaması öğretmenler tarafından oldukça olumlu bulunmuştur.

Uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetlerinin olumsuz yönlerine ilişkin elde edilen sonuçlar daha çok etkileşim kısıtlılığı, anında soru cevap yapılamaması, uygulamalı etkinliklerin gerçekleştirilememesi, eğitim uzmanlarının yetersizliği ve süreçte yaşanan teknik aksaklıklarla ilişkilendirilmiştir. Öğretmenlerin uzaktan hizmet içi eğitim uygulamalarını genellikle tatmin edici ve tercih edilebilir bulmalarının yanı sıra uzaktan eğitimin bazı sınırlılıklara sahip olduğu ve öğretmenlerin olumsuz görüşlerinin en çok uygulamadan kaynaklanan sorunlar üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Öyle ki araştırmaya katılan öğretmenler, uzaktan eğitimi henüz oturmamış bir sistem olarak ifade ederek uzaktan eğitim çalışmalarının zayıf yönlerinin varlığına dikkat çekmişlerdir. Öğretmenlerin olumsuz görüşlerinde sıklıkla ifade ettikleri nokta uzaktan eğitim uygulamalarının anında soru cevap yapmaya imkân tanımaması ve etkileşimin sınırlı düzeyde kalmasıdır. Alan yazında yüz yüze eğitime alışmış kişilerin büyük bir kısmının uzaktan eğitimi etkileşim yönünden eksik buldukları ve karşıda bir anlatıcı olmaması nedeniyle takıldıkları yerleri sorduklarından şikâyet ettiklerine ve ayrıca etkileşim eksikliğinin konu ile ilgili farklı bakış açılarının gelişmesine ve yeterli dönüt alınmasını engellediğine dair bulgular mevcuttur (Taşlıbeyaz vd.,2014; Barış ve Çankaya, 2016). Diğer yandan uygulamalı derslerin uzaktan eğitimle verilemeyeceği inancının hâkim olduğu çalışmalara (Yağan, 2021) benzer şekilde bu çalışmada da öğretmenler uzaktan eğitimde uygulamalı etkinliklerin gerçekleştirilmesin güç olduğunu ifade etmişlerdir.

Uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetlerinin olumsuz yönlerine ilişkin öğretmen görüşlerinden elde edilen diğer bir sonuç eğitim veren uzmanların yeterli donanıma sahip olmadıklarına dair öğretmen söylemleridir. Öyle ki bu çalışmada yer alan öğretmenler uzaktan eğitim yoluyla eğitim veren kişilerin sadece bilgi aktaran kişiler olarak kaldıklarını, iletişim becerilerinin güçlü olmadığını ve süreçte yetkinliklerini gösteremediklerini ifade etmişlerdir. Uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetlerinin olumsuz yönlerine ilişkin elde edilen son sonuç süreçte yaşanan teknik

sorunlardır. Alan yazında yazılımsal ve donanımsal aksaklıklar gibi teknik problemlerin uzaktan eğitim sürecini olumsuz etkilediğini belirten çalışmalara (Yunus vd., 2021; Taşlıbeyaz vd.,2014, Bakioğlu ve Çevik,2020; Türküresin,2020) sıklıkla rastlanmaktadır. Bu çalışmada ise öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları bağlantı sorunlarına, EBA'nın uzaktan eğitim modülündeki asenkron eğitim videolarının donması ve yenilenmemesi gibi aksaklıklara değinmişler öte yandan bu noktada dile getirilen olumsuzlukları ciddi bir sorun olarak görmemişlerdir.

Bu çalışmada elde edilen son temel sonuç; öğretmenlerin uzaktan eğitim faaliyetlerinde uzman seçimi, ihtiyaç analizi, küçük gruplarla etkileşimli çalışmaların yapılması ve uzaktan hizmet içi eğitim çalışmalarının sürekliliğinin sağlanması hususlarında bazı önerilerinin bulunmasıdır. Öneriler incelendiğinde öğretmenlerin uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetlerinin en çok planlama boyutu üzerinde durdukları ve eğitim programcılarının dikkate almalarını bekledikleri hususlar arasında özellikle uzman seçimine odaklandıkları görülmüştür. Uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetlerinin planlanması hususunda öğretmenlerin üzerinde durdukları diğer bir konu ihtiyaç analizi olmuştur. Öyle ki öğretmenlerin ihtiyaç duydukları alanlar belirlenerek mesleki çalışmaların planlanması yapıldığında çalışmaların kalitesinin artacağına ve öğretmenlerin daha istekli bir şekilde eğitimlere katılacağına dair öğretmen söylemleri bulunmaktadır. Öğretmen önerileri doğrultusunda üzerinde durulan diğer bir nokta uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetlerinin uygulama boyutu ile ilişkilidir. Bu bölümde öne çıkan öğretmen önerileri daha çok çalışma modeli üzerine yoğunlaşmıştır. Daha etkin bir uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetinin gerçekleştirilebilmesi için katılımcı sayılarının azaltılarak daha küçük gruplara eğitim verilmesi, etkileşimli ve atölye bazlı çalışmalar yapılması, katılımcıların uygulama yapabileceği imkanlar oluşturulması ve branş bazında verilen eğitimlerin derinleşmesi konusunda öneriler ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin uzaktan mesleki gelişim çalışmaları konusunda getirdikleri diğer öneriler yaygınlaştırma boyutu ile ilişkili olmuştur. Bu bölümde öğretmenler uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetlerinin sistemli bir şekilde devam etmesini, zümre toplantısı gibi mesleki paylaşımların da çevrimiçi platformlar aracılığıyla yapılmasını, uzaktan eğitimin avantajlarından birçok mesleki etkinlikte faydalanmak amacıyla uzaktan mesleki gelişim çalışmalarının alanının genişletilmesini önermişlerdir. Bu bölümde sunulan son öneriler uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetlerinin ölçme değerlendirme boyutunun geliştirilmesi ile ilgili olmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenler ölçme konusunda şu an sistemde var olan bazı eksikliklere değinmişler, hizmet içi eğitim faaliyetlerinin sonunda sorulan soruların internet ortamında paylaşılması gibi eleştirel söylemlerde bulunmuşlar ve söz konusu özelliklerinden dolayı ölçme faaliyetlerinin daha detaylı ve özenli yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen önerilerinden ve çalışmanın diğer sonuçlarından yola çıkarak uzaktan eğitimle yürütülen mesleki gelişim çalışmaları hakkında bazı önerilerde bulunulabilir.

Politika Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

Uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetleri gereksinim belirleme, planlama, uygulama, izleme değerlendirme ve iyileştirme basamaklarını içerecek biçimde sürekli ve sistemli olarak geliştirilmesi ve devam ettirilmesi önerilebilir. Ayrıca bu eğitimlerin niteliğinin artırılması için ülke genelinde var olan birikim etkin biçimde kullanılmalıdır. Mesleki gelişim etkinlikleri planlanırken öğretmenlerin, öncelikli mesleki gelişim ihtiyaçları düzenli aralıklarla belirlenmeli ve bu konuda öğretmen görüşleri dikkate alınmalıdır. Mesleki gelişim programlarına arttırılmış gerçeklik öğeleri eklenerek uygulamalı etkinliklerde yaşanan sınırlılıklar azaltılabilir. Aynı zamanda internet tabanlı uzaktan hizmet içi eğitim uygulamalarında dezavantaj olarak görülen

etkileşimsiz ortamlar chat, e-mail, forum gibi teknolojilerle desteklenerek uzaktan eğitim programları daha etkin hale getirilebilir. Ayrıca bilgi aktarımının yoğun olduğu bir hizmet içi eğitim modelinden ziyade çeşitli çevrimiçi öğrenme uygulamalarının işe katılacağı etkinlik temelli modellerin uygulanması adına birtakım adımların atılması gerekmektedir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Bu araştırmada uzaktan hizmet içi eğitim çalışmaları ile ilgili genel temalara ulaşılmıştır. Araştırmacılar uzaktan hizmet içi eğitim programlarının içerik ve ölçme değerlendirme gibi unsurlarını ele alan daha özgül çalışmalar yapabilirler. Ayrıca uzaktan hizmet içi eğitim programlarının farklı branş öğretmenlerinin mesleki gelişimine olan katkısını incelemek amacıyla branş bazında araştırma yürütülebilir.

KAYNAKLAR

- Akca, Ö. (2006). SAÜ Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin İletişim Engelleri ile İlgili Öğrenci Görüşleri (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Akgül, G. & Oran, M. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 15-37.
- Aldemir, B. (2020). Uzaktan Eğitimde Keman Eğitiminin Uygulanabilirliğine Yönelik Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşleri: Gazi Üniversitesi örneği (Yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroglu, S. & Yıldırım, E. (2010). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı (6. Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Arslan, H. & Şahin, İ. (2013). Bilişim Teknolojisi Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Yönelik Görüşleri. *Middle Eastern & African Journal of Education*. (5). p. 56-66
- Bakioğlu, B. & Çevik, M. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).
- Balaman, F. & Hanbay Tiryaki, S. (2021). Corona virüs (Covid-19) nedeniyle mecburi yürütülen uzaktan eğitim hakkında öğretmen görüşleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 52-84.
- Barış, M. F & Çankaya, P. (2016). "Akademik Personelin Uzaktan Eğitim Hakkındaki Görüşleri". *International Journal Of Human Sciences*, 13(1), 399-413.
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E. & Şahin, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitimin etkililiği üzerine bir çalışma. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 368-397.
- Bayındır, N. (2021). Online eğitimde öğretimin niteliğinin artırılmasına ilişkin öğretmen değerlendirmeleri. *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 14-20. DOI: 10.47257/Busad.867979
- Bozkurt, A. & Sharma, Ramesh C. (2020). Education in normal, new normal, and next normal. observations from the past, insights from the present and projections for the future. *Asian Journal Of Distance Education*, 15(2), İ-X.
- Canpolat, U. & Yıldırım, Y. (2021). "Ortaokul Öğrencilerinin Covid-19 Salgın Sürecinde Uzaktan Eğitim Deneyimlerinin İncelenmesi". *Açıköğretim Uygulamaları Dergisi*, 7 (1), 74-109.
- Carl, A. (1995). *Teacher Empowerment Through Curriculum Development: Theory Into Practice*. Cape Town: Juta & Co Ltd.

- Creswell, J. W. (2013). Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni (Çev. Ed. M. Bütün & S. B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi. Çeviri Tarihi: 2015.
- Çakır, H. (2013). "İnsan Performans Teknolojilerinin Temelleri". Öğretim Teknolojilerinin Temelleri: Teoriler, Araştırmalar, Eğilimler. Çağıltay, Kürşat & Göktaş, Yüksel (Ed.) (2013). Ankara: Pegem Akademi.
- Elitaş, T. (2018). Uzaktan Eğitim ve İletişim Teknolojileri. İstanbul: Cinius Yayınları.
- Er Türküresin, H. (2020). Covid-19 pandemi dönemine yürütülen uzaktan eğitim uygulamalarının öğretmen adaylarının görüşleri bağlamında incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünya'da Eğitim*, 597-618. DOI:10.37669/Milliegitim.787509
- Erfidan, A. (2019). Derslerin Uzaktan Eğitim Yoluyla Verilmesiyle İlgili Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşleri Balıkesir Üniversitesi Örneği (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Eroğlu, F. & Kalaycı, N. (2020). Üniversitelerdeki zorunlu ortak derslerden yabancı dil dersinin uzaktan eğitim uygulamasının değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(1), 236-165. DOI: 10.37217/Tebd.683250
- Eysenbach, G., and Köhler, C. (2002). How do consumers search for and appraise health information on the world wide web? Qualitative study using focus groups, usability tests, and in-depth interviews. *Bmj*, 324(7337), 573-577.
- Forrester, M. A. and Sullivan, C. (2018). Doing qualitative research in psychology: A practical guide. New York: Sage.
- Gökbulut, B. (2021). Uzaktan eğitim öğrencilerinin bakış açısıyla uzaktan eğitim ve mobil öğrenme. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 11(1), 160-177.
- Gültekin, M. & Çubukçu, Z. (2008). İlköğretim öğretmenlerinin hizmet içi eğitime ilişkin görüşleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(19), 185-201
- Güneş, M. (2006). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim Programlarına Katılmayı İsteme ve İstememe Nedenleri: Mamak İlçesi Örneği (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güven, İ. (2005). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki gelişim ve yeterlilikleri, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 60.
- Işık, M. & Bahat, İ. (2021). Teknoloji Bağlamında Eğitimde Fırsat Eşitsizliği: Eğitime Erişime Yönelik Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (2), 498-517. DOI: 10.31592/aeusbed.908232
- Karakuş, İ. & Yanpar Yelken, T. (2020). Uzaktan eğitim alan üniversite öğrencilerinin sosyal bulunuşluk ile işlemsel uzaklıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(1), 186-201. DOI: 10.24106/Kefdergi.3506
- Kaymaz, A. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde değişen iş yükü ve etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 71-85.
- Kurnaz, A., Kaynar, H., Şentürk Barışık, C. & Doğrukök, B. (2020). Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi, Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünya'da Eğitim*, 293-322. DOI:10.37669/Milliegitim.787959
- Limon, İ. (2014). Yüz Yüze ve Uzaktan Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Algıları: Sakarya İli Örneği (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- MEB (2018). 2023 Vizyonu. Erişim Adresi: <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>.
- MEB (2020). (17.05.2022). Erişim Adresi: [2015-2020 Mesleki Çalışma Programları \(meb.gov.tr\)](https://2015-2020.meb.gov.tr/)

- Merriam, S. B. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Özdoğan, A. Ç. & Berkant, H. G. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime yönelik paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi Salgın Sürecinde Türkiye’de ve Dünya’da Eğitim*, 13-43. DOI:10.37669/Milliegitim.788118
- Özer, B. (1990). Öğretmenlerin uzaktan eğitim yaklaşımıyla sürekli eğitimi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 76, 73-76.
- Parlar, H. (2013). Bilgi toplumu, değişim ve yeni eğitim paradigması. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4).
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative Research*. New York: John Wiley & Sons, Ltd.
- Taşkaya, S. (2012). Nitelikli bir öğretmende bulunması gereken özelliklerin öğretmen adaylarının görüşlerine göre incelenmesi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(33), 283-298.
- Taşlıbeyaz, E., Karaman, S. & Gökteş, Y. (2014) “Öğretmenlerin Uzaktan Hizmet İçi Deneyimlerinin İncelenmesi”. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(1), 139-160. DOI:10.12984/Eed.19099
- Yağan, S. A. (2021). “Üniversite Öğrencilerinin Covid-19 Salgını Sürecinde Yürütülen Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum ve Görüşleri”. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 4 (1), 157-174.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (2009). *Case Study Research: Design and Methods* (Fourth Edition). Thousand Oaks California, Sage.
- Yunus, Ö., Yıldırım, Z. & Kalaycı, S. (2021). Uzaktan Eğitim Sürecinin Değerlendirilmesi: Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Görüşleri. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 477-494. DOI:10.53506/Egitim.922664

Etik Onay

“Uzaktan Eğitim Yoluyla Yürütülen Mesleki Gelişim Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Görüşleri” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde “Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi ve Editörünün” hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun yazar(lar)a ait olduğu ve çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğu bu çalışmanın yazar(lar)ı tarafından taahhüt edilmiştir.

Araştırmanın Etik Kurul İzni

Araştırma kapsamında Kocaeli Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Bilimsel Etik Kurulu’ndan (Karar Tarihi: 19.11.2020; Toplantı: 13; Karar: 2020/13) etik kurul onayı alınmıştır.